



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm VI. Ex literis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

men beneficiatus cedere beneficio non posset; quamuis ad præstandum consensum ille cogi posset à delegato; si renuntiationem factam causâ concordia irrationabiliter acceptare nolit.

2. Per transactionem liris finienda causâ institutam auctoritate iudicis delegati, onus pensionis imponi potest non beneficio, sed parti transigenti ad certos annos, vel tempus vite ipsius.

3. Secundum Curia Romana praxin Episcopi hodie non licet (olim videtur licuisse) pensiones, præsertim in perpetuum beneficiis imponere.

NOTANDUM I. Litigans super beneficio coram Iudice delegato à Papa transigere potest, etiam non interveniente consensu Ordinarij. Si tamen beneficiatus beneficio cedere velit, id sine assensu Episcopi collatoris fieri non debet, iuxta c. admonet, 4. de renunt. & notat Abb. hic, n. 1.

Quod si is absque causa rationabili abnueret acceptare renuntiationem, factam causa concordia; seu ut à lite recedatur, interdum cogi posset à Iudice delegato, arg. c. præterea, 5. l. de offic. delegati, ex quo habetur: quod Papa alicui causam delegans, censetur committere omnia, quæ ad causæ expeditionem necessaria sunt.

2. **NOTANDUM II.** Per transactionem, liris terminandæ causâ institutam auctoritate Iudicis delegati, onus pensionis aut census imponi potest non ipsi beneficio, ita ut ad successores transeat, sed parti transigenti ad certos annos, aut ad tempus vite ipsius. Ita etiam habetur in c. nisi, 2. l. de præb.

QVÆRES: Vtrum ipse Episcopus, cum consensu Capituli, ex causa rationabili beneficium pensione seu censu in perpetuum gravare possit. Resp. Spectato iure antiquo, videtur affirmadum, arg. huius textus, verb. absque Episcopali auctoritate, & c. expofuisti, 3. vbi id docet Abb. n. 8. de præbend. & c. extirpandæ, 30. §. Qui verò, eod. tit. vbi id docet Imola n. 17. Prohibetur enim ibi, ne id fiat in fraudem, ergo secus est, si ex causa iusta & rationabili. Quamobrem S. Th. 2. 2.

q. 100. a. 4. in fine ita scribit: Si Episcopus, antequam beneficium alicui conferat, ob aliquam causam ordinaverit aliquid subtrahendum de fructibus beneficij conferendi, & in pios usus expendendum, non est illicitum.

Et Abb. in cit. §. qui verò, n. 7. Tene mente, quod cessante fraude, potest ex præventibus unius beneficij constitui aliud beneficium. Et sic collige bonam practicam: vbi est altare multum pingue, vel Ecclesia multum abundans, poterit Superior, maxime ea vacante, ex certis redditibus constituere aliud beneficium pro Sacerdote, vel Clerico; vel poterit pensio assignari, dummodo non fiat in fraudem.

Et profectò id quandoque necessitas postulat: Ponamus enim, Parochiam aliquam in redditibus annuis habere sex millia florenorum, aliam verò Ecclesiam, cui plura onera incumbunt, habere tantum quadringentos; nonne poterit, imò debet Episcopus ex abundantioris parochiæ redditibus, patrono consentiente, detrachere ad subleuandam inopiam alterius Ecclesiæ parochialis, aut Collegiæ, alteriusve beneficij. Verum tamen secundum Curia Romanæ praxin Episcopis hodie concessum non esse, ut pensiones, præsertim in perpetuum, beneficiâq; imponant, dixi lib. 4. tr. 2. c. 13. q. 5. & c. 18. quæst. 3.

CAPITVLVM VI.

Ex literis.

PARAPHRASIS.

Duo Clerici, Romanus & Antonius, super Ecclesia quadam controversiam habentes, coram Episcopo Vigorensi, Apostolicæ Sedis delegato, transegerunt, eiusque transactionis auctor fuit Guilielmus alterius partis Aduocatus, qui & in instrumento transactionis tanquam testis subscripsit. Sed idem Guilielmus, persuadens sibi, dictam transactionem simoniacam, ideòque irritam esse, eandem Ecclesiam ipsemet à Sede Apostolica impetrauit, dissimulans se transactioni illi interfuisse,

Dddd; eique

eique patrociniatum fuisse: Imò etiam tacuit, se tempore impetrationis laicum esse, ac nondum tonsuratum. Quamobrem scribit Alexander III. super petenda Ecclesia illa silentium ei imponendum esse. Ita intelligunt Innocent. Ioan. Andr. & Abbas.

SYMMARIUM.

1. *Aduocatus & Procurator non potest in eadem causa, cuius est Aduocatus & Procurator esse testis: potest tamen, si ea per transactionem componatur.*
2. *Auctor, mediator, aut suator alicuius transactionis, aut contractus, non auditur postea, si eum ut irritum vel iniustum impugnare velit.*
3. *Laicus, seu non tonsuratus, non est capax beneficii.*
4. *Si quis in possessionem beneficii euidenter intrusus est, nullo colorato titulo vel probabili munitus, tum huius possessionis in impetratione beneficii mentio nulla facienda est; secus est, si quis sit in possessione saltem colorata.*
5. *Testis contractui consensisse presumpsi, non potest eum impugnare; secus est, si contractum non approbasset.*

NOTANDVM I. Licet Aduocatus (sicuti & Procurator) non possit esse in eadem causa testis pro eo, cuius Aduocatus vel Procurator fuit, c. vlt. de testibus, in 6. l. vlt. ff. de testibus; potest tamen Aduocatus, in causa, si ea per transactionem componatur, testis esse huius transactionis. Ita Anton. de Butrio, & Imola hic n. 2. Abb. n. 1. Cum enim per transactionem finiatur lis, sequitur quòd desinat esse Aduocatus; ideò, que non simul est Aduocatus, & testis in eadem causa: sed qui fuerat Aduocatus in controuersia, eà finita per transactionem, incipit esse testis transactionis. Simili ratione ait Innocent. apud Imolam hic, n. 13, Abb. cit. num. 1. Si quis testis subscripsit in instrumento emptionis, alteriusque contractus, quod postea deinde ut Aduocatus adhiberi.

si agatur de executione contractus. Iam enim non testificatur; sed qui antea fuerat testis, eiusque testimonium firmum manet, modo ut Aduocatus adhibetur. Ceterum, si de viribus instrumenti dubitetur, non potest eius testimonium recipi, dum Aduocatus est.

NOTANDVM II. Qui est auctor, mediator, aut suator alicuius transactionis, aut contractus, non auditur postea, si eum ut irritum, vel iniustum impugnare velit: quia allegat propriam turpitudinem, ideòque audiendus non est, iuxta c. inter dilectos, 8. de donat. iun. Gl. ver. turpitudinem. Ita explicant hunc locum Ioan. Andr. hic n. 3. Imola n. 1. Abb. n. 4.

NOTANDVM III. Laicus, seu non tonsuratus non est, capax beneficii: quare in impetratione beneficii mentio fieri debet de clericatu, c. cum aded, 17. de rescript. Nihil Papa ex certa scientia scribat pro aliquo nondum Clerico, qui Clericus fieri vult, ut beneficium ei conferatur, tunc prius tonsurari debet, & postea in beneficio institui, sicuti hic docet Abb. n. 3.

QVÆRITVR I. Si alius quispiam Ecclesiam, quæ ex simoniaca transactione ab aliquo possidebatur, tanquam vacantem impetrasset. nulla facta mentione possessionis, utrum impetratio subreptitia sit, Respondeo cum Ioan. Andr. hic n. 3. Imola n. 2. Abb. in c. cum nostris, 6. num. 16. Si aliquis in possessionem beneficii euidenter intrusus est, nullo colorato seu probabili titulo munitus, tum huius possessionis necesse non est mentionem fieri, arg. c. super literis, 20. de rescript. Sin autem aliquis est in possessione saltem colorata, ut quia à legitimo Ordinario inuestitus est, quamuis institutio aliquo vitio laborare videatur, ejus possessionis in impetratione beneficii mentio facienda est, cum prius de iure & titulo possessoris cognosci debeat, quam ei beneficium auferatur, arg. cit. c. cum nostris.

QVÆRITVR II. Si aliquis ut testis presentiam suam exhibuit contractui, vel subscriptionem, an eum postea ut irritum oppugnare possit. Resp. Si centeri possit in contractum consensisse, tuac impugnare eum non

non potest; secus si contractum non appro-
baret. Prior pars sumitur ex hoc c. & casus
sunt: I. Si agatur de eius præiudicio, & cum
id sciat, non contradicat, l. fideiussor, 26. §.
Pater, iun. Gl. ver. manifestum, ff. de pigno-
ribus, & sumitur ex c. penult. de sent. & re
iudic. II. Si testificatio pertinet ad substan-
tiam contractus, quia sine ea valide fieri non
potest, tum tacitus consensus & approbatio
adesse videtur, vti Gl. docet in l. Caius, 39.
ver. non obesse, ff. de pignorat. act. & Imola
hic. Posterior pars ex eo probatur, quia tes-
tis solum testatur de his, quæ sunt facti, &
non de his, quæ sunt iuris, ait Abb. hic n. 5.
& confirmari potest ex regula, quæ traditur
in cit. c. penult. & tit. 60. Cod. lib. 7. *Res in-
ter alios acta aliis regulariter non nocet.*

CAPITVLVM VII.

Super eo.

PARAPHRASIS.

Si de Ecclesiastico beneficio, aut quauis re
spirituali litigetur, transactio fieri non
potest, ita vt retento vel accepto spiritua-
li, vicissim aliquid detur vel remittatur:
cum talis commutatio, seu reciproca ob-
ligatio speciem simoniæ habeat. At verò
amicabilis, & gratuita compositio in tali-
bus fieri potest.

SUMMARIVM.

1. Super ecclesiastico beneficio non potest
transigi, sed potest amicabiliter com-
poni.
2. Si vni parti litigantium super beneficio
temporale quiddam detur, non in com-
pensationem dubij iuris, sed ob aliam
causam, & nominatim ob bonum pacis
& concordia tanquam simoniacum &
illicitum, damnari non debet, si iudicis
auctoritate fiat. Caute tamen agendum,
ne simoniacæ pactio affectus admi-
sceatur.
3. Reprobatur tamen talis pactio seu trans-
actio, si à partibus iniuriam habuerit.

3. *Lis beneficiaria ita componi potest, vt ex
vna parte retento beneficio, alteri detur
aliud beneficium, aut spiritualis pensio,
modo fiat auctoritate Superioris; licet
conuentio à partibus inchoâris.*

DE hac re plenè dixi lib. 4. Th. mor. tr. 1.
10. c. vlt. §. 5. q. 7. Hic breuiter, & clarè
statuo has assertiones: Prima. Orta lite
beneficiaria, partes amicabiliter eam vel per
se, vel per arbitros componere possunt, ita
vt beneficium vni videl. possessori, seu insti-
tuto relinquatur, alter verò iure suo cedat.
Neque obstat, si hoc casu pars illa, cui be-
neficiam relicta est, gratis, & non ex præ-
cedente aliqua pactioe, donum alteri of-
ferat.

Secunda. Transactio super beneficio, data
re aliqua temporali, neque priuato partium
consensu, neque iudicis auctoritate fieri pot-
est, prout etiam habetur in c. vlt. de rerum
permut. Probatur ratione allata in hoc c.
Simoniacum & illicitum pactum est, si pro
iure spirituali detur, vel promittatur aliquid
temporale. Id autem fit in tali transactioe
super beneficio; si vnus litigantium du-
biunt ius in eo habeat, & alter det, vel pro-
mittat v. g. tres argenti marchas, si iure suo
cedat, aut renuntiet. Consequenter id neque
partium conuentione, neque iudicis aucto-
ritate fieri potest.

Tertia. Si vni parti litigantium super
beneficio, temporale quippiam, v. g. vnus
aut duorum annorum redditus, designentur,
non in compensationem dubij iuris (quæ,
vt paulò antè dixi, simoniaca pactio esset) sed
ob aliam causam, & nominatim ob bonum
pacis, & concordia, non debet id tanquam
simoniacum, aut illicitum damnari, si iudi-
cis ordinarij, aut delegati auctoritate fiat,
Quamuis cautè agendum sit, ne simoniacæ
pactioe affectus admisceatur. Ita habetur
in c. 2. de arbitris, & c. nisi, 21. de præb. Cæ-
terum, si talis pactio seu transactio à parti-
bus initium habuerit, reprobari debet, c. cum
pridem, 4. de pactis.

Quarta. Lis beneficiaria per transactio-
nem ita componi potest, vt ex vna parte re-
teat